

Furmar il futur cun il passà

DA RITA CATHOMAS-BEARTH

■ **I ha dà temps ch'ins stgarpava en Sur-selva stgaffas e paraisds veglias ord chassa. Vendeva tut al «parler» per paucs raps e cumprava ramsch.** Nov stuevi esser, quai plascheva meglier. Mintga generaziun ha il basegn da far midadas. Trair davent las mobiglias dals perdavants e cumprar novas. Franc, blera rauba vala pauc ed ins na po betg tegnair si tut. Mo baininqual di forsa oz a sasez «sche mo jau avess...».

Là, nua ch'i na sa tracta betg dal pli privat, nua che la communitad è pertutgada, vegn la chaussa pli cumplitgada. Perquai sto la vischnanca savair tge che vegn midà u stgarpà giu. Ils vischins pon far protesta encunter e la suprastanza communal po scumandar. I dat dentant interess che surpassan la vischnanca, cur ch'i sa tracta da monuments istorics, d'objects da muntada chantunala u federala.

Per mantegnair baselgias, chapluttas e chasas patrizianas datti adina gruppaziuns e privats che s'engaschan. Er resgias e mulins han lur defensurs. Objects cun ina pli

pitschna identificaziun persunala sco ina punt chattan main chapientscha. Glion n'ha betg tadlà sin las vuschs che vulevan salvar la veglia punt da lain che marcava il maletg dal lieu. Ma gist cun la destrucziun da quella ils onns 60 ha cumenzà ina midada dal coc da la citad che vegn oz deplorada. Per fortuna ha la punt da Versell a Tavanasa in auter destin.

Dapi decennis insistan politichers da laschar nizzegiar las stallas vidas ordaifer la zona da construcziun per abitar. Lur argument: mantegnair la cuntrada culturala. Anc scumondan leschas federalas tals giavischs. Ma pertge? Far ord las stallas d'animals e da fain abitaziuns stablas u per vacanzas vulesse dir: construir vias, lingias d'aua e d'electricitad, chanelisaziuns. E tge restass anc dal maletg da la cuntrada? Nagut. Gnanc la fatschada. Che l'agricultura d'ina giada è mo anc da chattar en cudeschs d'istorgia ed en la litteratura nagin che deplorescha. Laschar s'extender ils vitgs sur l'entira cuntrada avess consequenzas che deprimissan probabel schizunt quels che pretendan quai oz.